

**27 MAYIS DARBESİ ÖNCESİ CEPHELEŞME
HAREKETİ: VATAN CEPHESİ ÖRNEĞİ (1958-1960)**

THE POLARIZATION MOVEMENT BEFORE
THE 27 MAY COUP: THE EXAMPLE OF
THE PATRIOTIC FRONT (1958-1960)

Doğan İPEK

51

27 MAYIS DARBESİ ÖNCESİ CEPHELEŞME HAREKETİ: VATAN CEPHESİ ÖRNEĞİ (1958-1960)

THE POLARIZATION MOVEMENT BEFORE THE 27 MAY COUP: THE EXAMPLE OF THE PATRIOTIC FRONT (1958-1960)

Anahtar Kelimeler:

Demokrat Parti,
Vatan Cephesi,
Güç Birliği,
Milli Muhalefet Cephesi.

Keywords:

Democrat Party,
Homeland Front,
Union of Forces,
National Opposition Fr.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi,
Atatürk Üniversitesi, Türkiyat
Araştırmaları Enstitüsü, Türkiye
Cumhuriyeti Tarihi, Bilim Dalı,
ipekdogan938@gmail.com,
0009-0001-3330-8293

Alıntılanmak için/Cite as Doğan
İ. (2024). 27 Mayıs Darbesi
Öncesi Cepheleşme Hareketi:
Vatan Cephesi Örneği (1958-
1960), Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dergisi, 33 (2), 391-409

Doğan İPEK¹

ÖZ

1946'da Demokrat Parti'nin kurulmasıyla çok partili hayata geçiş yapan Türkiye, 1950'de yaşanan iktidar değişimiyle yeni bir döneme adım atmıştı. İktidara gelen Demokrat Parti daha liberal bir politika izlemeye başlamış ve 1950-1954 yılları arasında adeta altın çağını yaşamıştı. O dönemde yapılan yatırımlarla ekonomiye hareket kazandırılmış olmasına rağmen 1954 sonrası büyük oranda dış ticaret açığı verilmişti. İthalat duraklamış, hükümet ciddi oranda kredi arayışına girmiş ve enflasyon giderek yükselmeye başlamıştı. Demokrat Parti'nin 1954 sonrasında sergilediği baskıcı muameleler ve uyguladığı yanlış politikalar 1957 genel seçimine olumsuz bir şekilde yansımıştı. 1958-1960 yılları arasında iktidar partisinin muhalefete karşı sert tavırları aynen devam etmiş ve muhalefetin oluşturmaya çalıştığı Güç Birliği Cephesi üzerinden iktidar-muhalefet atışmaları yaşanmıştı. Demokrat Parti tarafı muhalefetin oluşturduğu Güç Birliği Cephesine karşı ayaklanmış, kin ve husumet cephesi şeklinde adlandırıldığı bu harekete karşı "Vatan Cephesi" adında yeni bir oluşumla cevap vermişti. Ayrıca iktidar bir taraftan tüm vatandaşları Vatan Cephesi altında toplamaya çalışırken diğer taraftan Anadolu'nun dört bir yanında Vatan Cephesi ocaqları açmaya başlamıştı.

ABSTRACT

Having transitioned to a multi-party system with the establishment of the Democrat Party in 1946, Türkiye stepped into a new era with the change of government in 1950. The Democrat Party that came to power adopted a more liberal policies and experienced a golden age between 1950 and 1954. Although the economy was boosted by the investments made at the time, a significant trade deficit emerged after 1954. Imports stalled, the government sought substantial credit and inflation steadily increased. The repressive measures and misguided policies implemented by the Democrat Party after 1954 had negative impact on the 1957 general election. The ruling party's harsh stance towards the opposition continued from 1958 to 1960, leading to intense confrontations with the opposition's Unity Front. Retaliation to the opposition's Unity Front, which the Democrat Party labeled as the "Front of Hatred and Hostility," the party established the "Patriotic Front" and attempted to rally all citizens under this new formation. In addition, the government began establishing Patriotic Front branches throughout Anatolia.

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nde kuruluştan itibaren çok partili hayata geçiş konusunda bazı girişimlerde bulunulmuştu. 1924 ile 1930 yıllarında gerçekleştirilen bu girişimler başarısızlıkla sonuçlanmış ve çok partili hayata geçiş ileri bir tarihe ertelenmişti. 1939'da başlayan ve 1945 yılında sona eren II. Dünya Savaşı'na doğrudan katılmayan Türkiye, savaş boyunca yaptığı askerî harcamalar neticesinde ekonomik olarak git gide zor durumda kalmış ve yüksek vergiler karşısında sıkıntılı bir sürece itilmişti. Ülke içerisinde savaş ekonomisinin bütün yükü özellikle orta gelirli vatandaşlar üzerine yüklenmiş ve bu gibi durumlar Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) iktidarına karşı memnuniyetsizlik duyulmasına ortam hazırlamıştı. Hükümet ise ekonomide yaşanan bu sıkıntıları bir nebze olsun düzeltmek için savaş ekonomi politikasını hayata geçirmeye çalışmıştı. Fakat sonradan Millî Korunma Kanunu, Varlık Vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisi gibi maliye politikasının araçlarını yürürlüğe sokması, iktidarın meşruiyetini olumsuz bir şekilde etkilemişti (Afşar, 2019, s. 275). Yüksek miktarda tahsis edilen bu vergiler yönetilenin, yönetene karşı memnuniyetsizlik duymasına sebebiyet vermişti.

Muhalefetin ciddi anlamda ortaya çıkışı toprak reformu çalışmaları ve bütçe görüşmeleri esnasında olmuştu. Özellikle Celal Bayar'ın 1943'te Varlık Vergisi'nin kaldırılması için önerge vermesi, bir kırılıcı oluşturmuştu. Ayrıca o dönemde yaşanan vurgunculuk ile karaborsacılık haberleri basına yansımış ve bu durum Meclis'te sert tartışmaları beraberinde getirmişti (Yarar, 2021, s.33). 1 Ocak 1945'e gelindiğinde ise Meclis'in gündeminde olan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, CHP içerisinde zıt görüşleri gün yüzüne çıkarmış ve Aydın Milletvekili Adnan Menderes, tasarının çeşitli yönlerini sert bir şekilde eleştirmişti.² Özellikle Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu tasarısı görüşmelerinde CHP Hükümetine karşı başlayan muhalif tavırlar 1945 Haziran ayına gelindiğinde Demokrat Parti'nin (DP) kuruluşuna bir adım oluşturmuştu (Yüksel, 2018, s. 150). 7 Haziran 1945'de yeni bir muhalefet girişimi gün yüzüne çıkmış ve DP'nin kuruluşuna vesile olan ilk belge olarak da kabul edilen "Dörtlü Takrir" Refik Koraltan tarafından CHP Meclis

Grup Başkanlığı'na sunulmuştur. Önergede İzmir Milletvekili olan Celal Bayar, İçel Milletvekili Refik Koraltan, Aydın Milletvekili Adnan Menderes ve son olarak Kars Milletvekili Fuat Köprülü'nün imzaları yer almıştır (Selvitopi, 2019, s.13). 12 Haziran günü parti toplantısında okunan takrir, parti grubu tarafından reddedilmiştir. Daha sonra Fuat Köprülü ve Adnan Menderes'in faaliyetleri eleştirilerek partinin iç durumunu bozmak için partide kaldıkları gerekçesiyle CHP'den ihraçlarına karar verilmişti (Afşar, 2019, s. 281). 26 Eylül'de de Celal Bayar, milletvekilliğinden istifa etmişti. Bu üç isimin ardından Refik Koraltan'ın 2 Ekim 1945'de Vatan gazetesinde yer alan demecinde partinin tüzüğüne uygun konuşmadığı gerekçesiyle CHP tarafından savunması talep edilmişti. Ancak savunmasını yetersiz bulan CHP Meclis Grubu, Refik Koraltan'ın partiden çıkarılmasına karar vermişti (BCA. 490.1.0.0, 6/28/7 s. 3). Böylece dört isim CHP'den ayrılmış ve kurulacak olan yeni partinin hazırlıklarına başlamışlardır. CHP'de yaşanan bu ayrılıklar dışında Temmuz 1945'de Milli Kalkınma Partisi'ni (MKP) kurmak için başvurularda bulunan Nuri Demirağ, Eylül ayının başında verilen izinle birlikte hızlıca çalışmalara başlamıştı. Devam eden kuruluş sürecinin ardından beklenen resmî izin alınmış ve parti 22 Eylül 1945'de kurulmuştu. 27 Ekim 1945'de ise partinin resmî açılış töreninde konuşma yapan Demirağ, CHP'ye yönelik sert eleştirilerde bulunmuştu (Koçak, 2010, s. 674-680).

1945 yılının son ayında Celal Bayar ve arkadaşlarının siyasi parti kurma çalışmaları içerisinde olduklarını belirten haberler dönemin basınında yer almıştı (Akşam, 1-2-3 Aralık 1945, s. 1). Aynı zamanda Bayar'ın basına verdiği bir demeçte "Siyasi partiyi kuracağız, bu muhakkaktır" şeklindeki ifadesi söylentileri resmen doğrulamıştı (Ercan, 2013, s. 6). Böylece dört isimin çabaları sonucunda çalışmalar tamamlanmış ve 7 Ocak 1946'da DP kurulmuştu (Atabay, 2015, s. 126).

CHP karşısında muhalif bir parti olarak yerini alan DP, özellikle demokrasi ve özgürlük vaatlerini öne sürerek 1950'de iktidar olmuştu. 1950-1954 yılları arasındaki başarılı politikalar ile olumlu yöndeki çalışmalar DP'ye adeta altın çağını yaşatmış ve bu durum 1954 genel seçimine olumlu yansımıştı. Fakat zamanla DP iktidarının

2 Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Emin Sazak teklif edilen bu kanunu faşist bir uygulama olduğunu ileri sürerek sert bir şekilde eleştirmişlerdi. Bkz. (Çavdar, 2004, s. 455). Diğer taraftan Adnan Menderes, kanunun devletin kuruluşunda etkili olan prensiplere ve Anayasa'ya uygun olmadığını dile getirmişti. Ayrıca Meclis'te ilk kez tek partili rejimi açık bir şekilde eleştirmiş ve eleştirilerde bulunmuştu. Bkz. (Koçak, 2010, s. 260-261).

sergilediği antidemokratik tavırların önü alınamayacak boyutlara ulaşması muhalefeti, halkı ve orduyu huzursuzluğa itmişti. Bu durum muhalefet ile iktidar arasındaki cepheleşmeyi arttırdığı gibi olaylara farklı boyutlar kazandırmıştı. 1957 genel seçimindeki olumsuz sonuç, DP'yi farklı çözüm arayışlarına itmiş ve eski gücünü elde etmek amacıyla Vatan Cephesi adı altında yeni bir oluşuma gidilmişti. Bu çalışmanın amacı, 1950'de özellikle demokrasi vurgusu yaparak yola çıkan DP'nin 1954 genel seçimi ardından sergilediği antidemokratik tavırlar sonucunda ortaya çıkan başarısızlığı ve bu duruma çözüm yolu olarak görülen Vatan Cephesi ocaklarını ele almaktır. Ayrıca bir yandan Vatan Cephesine diğer yandan Güç Birliği Cephesi'ne gerçekleşen katılımların ortaya çıkardığı rekabetin, iktidar ve muhalefet arasında oluşturduğu cepheleşme hareketinin incelenmesidir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel araştırma deseni ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, döneme ait arşiv kayıtları, basında çıkan haberler ve araştırma eserlerinden faydalanılmıştır. Konuyla ilgili diğer çalışmalara nazaran bu çalışmada daha fazla ulusal basın incelenerek Vatan Cephesi, dönemin genel durumu çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Diğer çalışmalara bakıldığında Vatan Cephesi genel olarak yerel düzeyde ele alınmış ve ulusal basın tam anlamıyla öne çıkarılmamıştır. Gazete taramasında bazı sayfalar tahrip olduğu için konuyla ilgili küpürlere ulaşılamamıştır. Vatan Cephesi ile ilgili geniş bir literatür bulunduğu gibi özellikle dönemin süreli yayınları, arşiv kayıtları, Meclis tutanakları ve araştırma eserlerden faydalanılmıştır.

DP'nin İlk Sınavı ve 1950 1954 Zaferleri

1946'da DP'nin kurulmasıyla birlikte CHP karşısında MKP'den daha güçlü bir muhalif parti oluşmuştur. Kuruluş sonrasında çalışmalara hız veren DP, il teşkilatlarını oluşturmaya başlamış ve ilk il teşkilatını Samsun'da kurmuştur. DP il teşkilatının burada kurulması hem Millî Mücadele'nin ilk kıvılcımının ateşlendiği yer olması, hem de CHP'ye bir göndermede bulunulması yönüyle önem arz etmiştir (Atabay, 2015, s. 129). DP'nin atmış olduğu bu adım CHP tarafından pek olumlu karşılanmamış hatta 1947'de yapılacak olan genel seçimin öne alınmasında bir

etken olmuştu. CHP'nin yoğun çabasıyla seçimler erkene alınmış ve böylece DP, 21 Temmuz 1946'da gerçekleşecek olan genel seçime hazırlıksız yakalanmıştı.

DP o dönemde 63 ilin 16'sında³ seçimlere girmemiş, 465 milletvekilliği için toplam 351 aday çıkartmıştı. Yapılan seçimlerde liste usulü çoğunluk sistemi kullanılmış ve seçim sonuçları açıklandığında ilk hesaplara göre 395 CHP, 66 DP ve 6 bağımsız milletvekili çıkarıldığı düşünülmüştü. Fakat net sonuçlar açıklandığında dağılımın 403 CHP, 54 DP ve 8 de bağımsız milletvekili şeklinde olduğu anlaşılmıştır (Goloğlu, 2013, s. 71). Bu gibi söylentiler ve açık oy gizli sayım uygulaması nedeniyle 1946 genel seçimi Türk demokrasi tarihine şaibeli seçimler olarak girmiştir (Şahin ve Tunç, 2015, s. 48). 1946 genel seçimine hazırlıksız yakalanan DP, bir sonraki seçimlere elini kuvvetlendirerek girmeyi planlıyordu. Bu doğrultuda ilk büyük kongresini düzenleyen DP, 1950 genel seçimi yaklaşırken tasarruf politikasına uygun hareket edileceğini, bürokratik engellerin kaldırılacağını, milletin hak ve özgürlüklerinin ön planda tutulacağı yönünde çeşitli vaatlerde bulunmuştu. Ayrıca sık sık mitinglere katılan Refik Koraltan'ın "Hürriyet ve Demokrasi" vurgusu yaptığı da göze çarpmıştı (Yüksel, 2018, s. 231). CHP ise seçimleri kazanacağından emin bir vaziyette seçim sistemini değiştirmiş ve seçimin tek dereceli, genel, eşit ve gizli oy ile yapılmasına karar vermişti (Goloğlu, 2013, s. 378). Aynı zamanda CHP seçimi kazanmak için elektrik ve su şebekelerinin çoğaltılacağı, sıtma ve veremle daha iyi mücadele edileceği şeklinde bazı vaatlerde bulunmuştu (Albayrak, 2004, s. 167). Fakat 14 Mayıs 1950 genel seçimde DP büyük bir çoğunluğun oyunu alarak iktidar olmuş ve CHP'nin seçim öncesi planları tutmamıştı.

14 Mayıs 1950'de yapılan genel seçim sonucunda hükümeti kuran Adnan Menderes, ilk aylardan itibaren çok önemli kararlar almaya başlamıştır. Öncelikle ordu üst kademesinde ve çeşitli devlet kurumlarında önemli değişiklikler yapılmıştı. Menderes Hükümeti, programına uygun olarak devletçi ve merkezîyetçi bürokratik zihniyetin yerine daha liberal ve demokratik bir yönetim anlayışını benimsetmek için harekete geçmişti. Ayrıca DP, yeni bir dönemin başladığını göstermek için 14 Temmuz 1950'de

3 DP'nin o dönem kaç ilde seçimlere girdiği yönünde çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Bkz. (Akandere, 2010, s. 7, 97. dipnot).

bazı suç ve cezalar hakkında kısmi genel af⁴ çıkartarak hapisaneleri boşaltmıştı. Bunun yanı sıra Menderes Hükümeti'nin iktidara gelir gelmez yaptığı parti meclis grubu toplantısında bazı milletvekilleri tarafından Arapça ezan yasağının kaldırılması konusu gündeme getirilmişti. 1941'de çıkarılan bir kanunla Arapça ezan ve kamet okuyanların üç aya kadar hafif hapis veya çeşitli miktarlarda para cezasına çarptırılacağı yer almıştı. Bu yasakla birlikte ezanın ülke genelinde Arapça okunması yasaklanmış ve Türkçe okunması mecbur kılınmıştı (Uyar, 2017, s. 63-64; Albayrak, 2004, s. 196). Arapça ezan okuyan kişilerin cezaevlerine atılmaları halk arasında genellikle kötü karşılanmış ve bu durum laiklik açısından din ve vicdan özgürlüğüne bir müdahale olarak görülmüştü. Mesele Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) gündemine getirilmiş ve 16 Haziran 1950'de lisan fark etmeksizin Tanrı'ya hitap konusunda kimsenin hapiste yatmayacağı kabul edilmiş ve CHP'nin de olumlu görüşü üzerine sorun çözülmüştü (TBMM Zabıt Ceridesi, 16.06.1950, s.180-187). Yeni politikalar sonucunda başarılı bir şekilde ilerlemeye devam eden DP, 1950-1954 yılları içerisinde adeta altın çağını yaşamıştı. Bunun en önemli nedeni ise iktisadi alanda elde edilen başarıydı (Taşpınar, 1996, s. 18). Ayrıca 1950-1953 yılları arasında tarımsal üretim ve ihracat artarken, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) destekli kredilerle de tarımsal alanda yoğun makineleşme süreci başlamıştı. DP'nin bu politikaları ekonomide büyüme meydana getirmiş ve toplumu büyük oranda memnun etmişti (Ataay, 2020, s. 171).

DP gerçekleştirdiği kalkınma hamleleriyle birlikte 1954 genel seçimi yolunda muhalefete göre daha avantajlı bir konum elde etmiştir. 2 Mayıs 1954 genel seçimi için partiler arasındaki rekabet erken başlamış ve Menderes yapılan mitinglerde büyük coşkuyla karşılanmıştır. Miting alanlarında ve toplantılarda 1950'den 1954'e kadar yaptığı icraatları ön planda tutmaya çalışan Menderes, yapımına devam edilen projelerini de propaganda unsuru olarak kullanmıştır. Bilhassa DP, iktidar olduğu ilk dönemde Türkiye'nin büyüme katettiğine ve milli gelirin %15 oranında arttığına dikkat çekmiştir. Böylelikle DP, seçim propagandalarını başarılı bir şekilde yürütmüş ve seçim sonunda %58,4 oyla muhalefete ezici bir üstünlük

sağlamıştır (Ataay, 2020, s. 174).

1957 Seçimlerine Giden Süreçte Milli Muhalefet Cephesi Oluşumu

1954'deki genel seçim sonuçlarından memnun olan DP, öncelikle muhalefeti tasfiye etmek ve yönetimdeki ağırlığını artırmak için sert adımlar atmaya başlamıştı. Yeni hükümetin kurulmasıyla kendilerine oy vermeyen iki şehir hakkında önemli kararlar alınmıştı. 14 Haziran günü Malatya ili ikiye bölünmüş ve Adıyaman adında yeni bir il kurulmuştu. Ayrıca Osman Bölükbaşı'yı tercih eden Kırşehir, ilçe haline getirilmiş ve Nevşehir'e bağlanmıştı. Diğer taraftan iktidar, 1954 genel seçimi öncesinde 6435 sayılı kanun ile öğretim üyelerini Millî Eğitim Bakanlığı'nın emrine vermiş ve üniversiteleri iktidar karşısında pasif hale getirmeyi amaçlamıştı. Bu durum iktidarın aydınlar arasında itibar kaybetmesine neden olmuştu (Aydın, 2010, s. 161). 1954 yılının Ağustos ayından itibaren ise DP Hükümeti Kıbrıs meselesiyle meşgul olmak zorunda kalmıştı. Kıbrıs sorunu için İngiltere'de başlayan konferansa İngiltere, Türkiye ve Yunanistan katılmıştı. Fakat İngiltere'nin Yunanistan yanlı davranması ve 1955'de yaşanan 6-7 Eylül olayları sebebiyle konferans dağılmıştı. Selanik'te Atatürk'ün evine bomba atıldığı haberlerinin çıkması, İstanbul başta olmak üzere Ankara ve İzmir'de şiddetli protestolara neden olmuştu. Olaylar giderek çıkmaza sürüklenirken kolluk kuvvetleri tarafından yatıştırılmış, ancak bu olay Türkiye'nin itibarını zedelemekle kalmamış maddi ve manevi olarak da etkilemişti. Bunun yanı sıra ülke içerisinde çeşitli gıda ve tüketim maddeleri bulunamadığından ürünlerde karaborsacılık yaşanmıştı. Dönem içerisinde ülkeyi yönetmekte sıkıntı yaşayan DP, bu sorunların üzerini örtmek için birçok antidemokratik yöntemlere başvurmuştu (Akıncı, 2021, s. 254).

DP, altı yıl öncesine kadar iktidarı elde etmek amacıyla hürriyet ve özgürlük vaat etmiş ve basının rahat görev yapmasını engelleyen yasakları kaldırmıştı. Ancak 1956 yılına gelindiğinde, ülke içerisindeki siyasi ve ekonomik sorunları kamuoyuna duyuran basını susturmak amacıyla kısıtlamalar getirmişti. Ulus gazetesinde yer alan çok sayıda Menderes'e benzetilmiş çizimlerin bulunması, sert tedbirler alınmasının yolunu açmış ve iktidar kesiminin

4 DP döneminde çıkartılan kısmi genel af konusunda geniş bilgi için Bkz. (Sönmez, C. S, 2012, s. 113-136).

bu mizah yönünü kabullenemediği görülmüştür. Diğer taraftan basın davalarına ait haberlerin, yargının izin verdiği kadarıyla yasaklanması ve basın yönünde suçlara verilen cezaların artması, bazı gazetecilerin köşe yazısına yansımıştır. Örneğin gazeteci İhsan Ada yazısında özetle bu kanun ile birlikte Türkiye üzerinde basın hürriyetinin yıkılacağını ve basının susturulmasıyla Türkiye'nin susanların ülkesi haline geleceğinden söz etmiştir. Ayrıca basına yönelik getirilen kısıtlamalar içerisinde yayın yoluyla ve radyo ile işlenebilecek suçlar hakkında da kanun çıkarılmıştı. Basına getirilen bu sınırlamalar ve uygulanan sert yaptırımlar muhalefet kesiminin de dikkatinden kaçmamıştı. Nitekim CHP Genel Başkanı İsmet İnönü basını kısıtlamaya yönelik çıkan kanunları eleştirmiş ve Türk milletinin 1956 yılı içerisinde böyle bir karanlığa sürüklenmemesi gerektiğinden bahsetmiştir (Akıncı, 2021, s. 256-257).

İktidar partisinin getirdiği kısıtlamalar CHP, Hürriyet Partisi (HP) ve Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin (CMP) bir araya gelerek güç birliği oluşturmalarının da yolunu açmıştı. Muhalefet ile iş birliği konusunda ilk çağrı gazeteci Burhan Felek tarafından 26 Mart 1956'da CHP'nin Kadıköy'de düzenlediği mitingde yapılmıştı. Nisan ayına gelindiğinde CHP iş birliği konusunda bir bildiri yayımlamış ve ardından Mayıs ayındaki CHP büyük kurultayında muhalefet partilerinin iş birliği etmesiyle ilgili bir karar almıştı. Bu durum üzerine üç muhalefet partisi görüşmelere başlamış ve 8 Temmuz'da yayımladıkları bildiriyle çeşitli konularda iktidarı eleştirmişlerdi. Bildiri sonrasında muhalefet partileri somut demokratik hedefler konusunda anlaşmış fakat ayrıntılar konusunda uzlaşamadığından iş birliği gerçekleşmemişti (Albayrak, 2004, s. 289). 1957 yılına girildiğinde az da olsa yatışmış olan siyasi gerginlik muhalefet liderlerinden olan Osman Bölükbaşı'nın Meclis oturumunda iktidara karşı sert sözler söylemesi nedeniyle yeniden artmıştı. Daha sonra ise Milli Muhalefet Cephesi tekrardan gündeme gelmiş ve CHP 4 Temmuz 1957'de HP ve CMP ileri gelenleriyle görüşmüştü. 21 Ağustos 1957'ye gelindiğinde ise İsmet İnönü tarafından muhalefet partilerinin iş birliği yaptığı kamuoyuna açıklanmıştı. Milli Muhalefet Cephesi'nin oluşturulmasının ardından genel bildiri yayımlanarak iktidara geldiklerinde antidemokratik yasaların kaldırılacağı

ve demokrasinin ön planda tutulacağı şeklindeki konularda da anlaşıklarını belirtmişlerdi (Akıncı, 2021, s. 267-268).

Milli Muhalefet Cephesi seçim hazırlıklarına başlamışken, DP iktidarı muhalefetin güç birliği yapması konusunda endişelenmişti. Bu durum üzerine DP yönetimi seçimlerin erken yapılması konusunda bir karara varmıştı. Aldıkları karar hakkında açıklama yapan Menderes, böyle bir muhalefet yapısı ile çalışamayacağından bahsetmiş ve bu yüzden erken seçim kararı aldıklarını açıklamıştı (Aydoğmuş, 2021, s. 1180). Aynı zamanda iktidar, 11 Eylül günü Mecliste Seçim Kanunu'nun 35. ve 39. Maddelerini 7053 sayılı başka bir yasa ile değiştirmiş ve siyasi partilerin ortak liste şeklinde seçimlere girmesi engellenmişti. Böylelikle Milli Muhalefet Cephesi seçimlere ortak bir şekilde giremeyecek ve iktidar partisi istediği ortamı elde etmiş olacaktı. Değiştirilen bu yasa üzerine muhalefet partileri 19 Eylül 1957'de bir araya gelmiş ve son bir görüşme yapmışlardı. Görüşmeler sonrasında İsmet İnönü, iktidar partisinin engellemelerinin karşısında iş birliği yapılmasına imkân olmadığını açıklamış ve böylece 1957 genel seçimi öncesinde Milli Muhalefet Cephesi'nin kurulması başarısızlıkla sonuçlanmıştı (Akıncı, 2021, s. 269).

1957 genel seçiminin yaklaşmasıyla birlikte iktidarın planları başarılı olmuş ve muhalif partiler arzu ettikleri gibi seçimlere girememişti. Seçim kanununda yapılan değişikliklerle birlikte muhalefet sıkıştırılmış, iktidara ise güç kazandırılmıştı. Devletin gücünü kullanarak seçim propagandaları yapan DP, halka kolay bir şekilde ulaşmıştı. Öyle ki seçim hazırlıkları içerisinde olan muhalefet partilerinden tek kelime etmeyen devlet radyosu, Başbakan Adnan Menderes'in tüm seçim kampanyalarını haber yapmıştı. Oldukça sert geçen mücadelelerin yaşandığı seçim kampanyalarının ardından halk 27 Ekim 1957'de sandık başına gitmişti (Albayrak, 2004, s. 298). Oy kullanımı henüz tamamlanmamışken devlet radyosunun seçim sonuçlarını yayınlamaya başlaması ortamı iyice germişti. Ayrıca Yüksek Seçim Kurulu bu durumun suç olduğunu bildirdiği halde yayınlarına devam eden radyo, DP'nin kazanacağı yönünde bir hava yaratmıştı. Seçimlerin ardından birçok ilde olaylar yaşanmış, özellikle Gaziantep'teki sonuçlar demokrasiye uymamıştı. CHP'nin kazandığı şeklinde duyurulan haberin, köylerden gelen

bilgi ile değişmesi, olayları alevlendirerek yaralanmalara ve ölümlere neden olmuştu. Seçim sonuçlarının 30 Ekim’de açıklanmasıyla birlikte DP %47,9 oy alarak tek başına iktidar olmayı başarmıştı (Atabay, 2015, s.162). Ancak DP’nin yaptığı baskı, tertip ve sandık hileleri tepkilere neden olmuş ve bu seçim de 1946 genel seçimi gibi tarihe en şaibeli seçimlerden birisi olarak geçmiştir (Uyar, 2017, s. 255; Şeyhanlıoğlu, 2020, s. 192; Çavdar, 2004, s.70).

Kurtuluş Arayışı İçerisinde Güç Birliğine Karşı Vatan Cephesi’nin Ortaya Çıkışı

1957 genel seçimi sonucunda ülke içerisinde artan siyasi mücadele 1958 yılında da devam etmiştir. Türkiye’de 1958 yılı içerisinde yaşanan ekonomik sıkıntılar, DP iktidarını zor durumda bırakmış ve hatta bu sıkıntılar sonucunda devalüasyon yaşanmıştı. Türk parasının değer kaybetmesi üzerine iktidar partisi çeşitli çalışmalar yapmış fakat istenilen sonuca ulaşamamıştı. İç ve dış politikada sorunlar yaşanmaya başladığı gibi Meclis içinde ve dışında da tartışmalar olmuştu. Ayrıca 1957 genel seçimi yolunda propaganda aracı olarak devlet radyosunun kullanılması, yolsuzluk yapıldığı iddiaları ve antidemokratik yaptırımlar, DP iktidarının sonunu hazırlamaya başlamıştı (Aydoğmuş, 2021, s. 1181). Diğer taraftan, muhalefete ağır ithamlarda bulunmaya devam eden Menderes, yeni tartışmalara neden olmuştu.

İktidarın izlediği sert yaptırımlar üzerine muhalefet partilerinin çalışma şartları giderek kısıtlanmıştı. Bu durum üzerine muhalefet birliği için harekete geçilmiş ve 7 Ekim 1958’de görüşmelere başlanmıştı. CHP bu yolda ilk adımı atarak muhalefetin tabanını genişletmeyi hedeflemişti. İsmet İnönü 12 Ekim’de gerçekleştirdiği İstanbul İl Kongresinde, muhalefetin güç birliği içerisinde olmasını istemişti. Bu durum üzerine CMP ile Türkiye Köylü Partisi (TKP) birleşerek Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi’ni (CMKP) oluşturmuştu. Gerçekleştirilen bu adım sonrasında diğer muhalefet partisi olan HP 24 Kasım 1958’de CHP’ye katılmıştı (Yücel, 2021, s. 137). Böylelikle “Güç Birliği Cephesi” oluşturulmuş ve bu birleşimden rahatsız olan iktidar, muhalefete yönelik sert yaptırımlarına hız vermişti. Buna rağmen CHP ile HP hedeflerinden şaşmamış ve Güç Birliği ocaklarının kurulması konusunda bir karar almışlardı. Belli bir dönem mahalle ve köylerde kurulan ocaklar ayrı teşkilatlar olarak kalmış ancak, daha sonraları

HP’nin tabelası Güç Birliği ocağı olarak değiştirilmişti. Bu birlikteliği engellemek isteyen Menderes, çıktığı yurt içi gezilerinde Güç Birliği’ni kötülemiş ve haçlı ordusuna benzetmiştir (Doğaner, 2013, s. 36).

Muhalefetin güç birliği oluşturması, parti içi tartışmaların yaşanması ve ayrıca ekonomik sorunların giderek büyümesi Adnan Menderes’i kurtuluş yolu olarak gördüğü “Vatan Cephesi” oluşumuna itmişti. Bu doğrultuda harekete geçen Menderes, yurt içi gezileri yaptığı günlerde Vatan Cephesi hakkında ilk sözünü Manisa’da söylemişti. 12 Ekim 1958’de yoğun tezahüratlar eşliğinde konuşmasını gerçekleştiren Menderes, muhalefete yüklenerek kin ve ihtirası desteklemeyi bırakmalarını istemişti. Ayrıca muhalefetin kötü gidişatından bahsetmiş, anarşiden ve nifaktan da uzak durulmasını sözlerine eklemişti (Uyar, 2012, s. 39-42). Diğer taraftan Menderes, kin ve husumet cephesine karşı bir Vatan Cephesi’nin kurulması gerektiğinden bahsetmiş ve “Böyle bir Vatan Cephesiyle bu güzel ve muazzam eserlerin Türk milletince müdafaası lazımdır...” (Zafer, 13 Ekim 1958, s. 1-4). diyerek halkı nifak cephesine karşı Vatan Cephesi etrafında toplanmaya davet etmişti (Res.1).

Kuruluşundan 1959 Yılına Kadar Vatan Cephesi Faaliyetleri

1958’de Menderes ülke içerisindeki sorunlara karşı çözüm arayışı içerisinde olmuş ve yaşanan olumsuzlukların Vatan Cephesi gibi bir oluşum ile çözülebileceğini düşünmüştü. Bu doğrultuda hareket eden DP, Vatan Cephesi ocakları açarak muhalif vatandaşları kendi tarafına çekmeği hedeflemişti. Manisa’da gerçekleştirdiği il kongresinde Vatan Cephesi’nin kurulma zaruretinden bahseden Menderes, Antalya’ya geçtiğinde Vatan Cephesi’nin önemi hakkında bilgi vermişti (Kalafat, 2021, s.58). Öyle ki Menderes, Manisa’da gerçekleştirdiği konuşmada halkın Vatan Cephesi altında birleşerek yapılmış olan eserlerin hep birlikte muhafaza edileceğinden de söz etmişti (Zafer, 13 Ekim 1958, s. 1-4). Ayrıca yaptığı Vatan Cephesi kurma çağrısı, ülke içerisinde geniş yankı uyandırmış ve birçok ilde ocak açılışları ile üye kayıtları yapılmaya başlamıştı. Vatan Cephesi’nin duyurulmasının ardından, muhalefet harekete geçmiş ve Güç Birliği çalışmalarına hız vermişti. Menderes’in yaptığı bu çağrı muhalefetin gözünden

Resim 1. Adnan Menderes'in Manisa Ziyareti (Zafer, 13 Ekim 1958, s. 1)

kaçmamış ve iç politikada sert sürtüşmelerin başlamasına neden olmuştu. Özellikle Menderes'in CHP'nin vatandaşları birbirine düşman ettiğini dile getirmesi ve bazı karşılıklı ağır ithamlarda bulunulması cepheleşmeyi başlatmıştı. Menderes'in muhalefet hakkındaki eleştirileri devam ederken, CHP Milletvekili İsmail Rüştü Aksal, Vatan Cephesi konusunda Başbakan'a cevap vermiş ve Vatan Cephesi'nin neyi müdafaa ettiği konusunda çeşitli sorular yöneltmişti. Ayrıca Aksal, Vatan Cephesi'nin memlekette önceden kurulduğunu ve iktidarın karşısında yer aldığından bahsetmiştir (Ulus, 15 Ekim 1958, s. 1-5). Vatan Cephesi hakkında kamuoyunda tartışmalar devam ederken Peyami Safa, Vatan Cephesi hakkında Milliyet gazetesinde bir yazı kaleme almıştı. Safa, ülke içerisindeki manzaradan bahsetmiş ve dış sorunların devam ettiğini bunun yanı sıra siyasi partilerin birbirlerini kötüleme içerisinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Vatan Cephesi'nin veya Milli Cephe'nin milletimiz dışındaki düşmanlara karşı kurulmasından ve iç siyasette yaşanan kutuplaşmanın gereksiz olduğundan söz etmiştir (Safa, Milliyet, 13 Ekim 1958, s. 2). Fakat muhalefet ve iktidar, her geçen gün sürtüşmelere devam etmiş ve cepheleşme

giderek yayılmaya başlamıştı. Böyle bir dönemde yurtiçi gezilerine devam eden Menderes, Uşak'a gittiğinde vatandaşların yoğun ilgisiyle karşı karşıya kalmış ve Uşaklılara "Sizler vatanperversiniz tabi nifak cephesinde değil, Vatan Cephesi'nde olacaksınız" (Kalafat, 2021, s. 58) diyerek seslenmiştir. Diğer taraftan Çankırı'da bulunan CHP lideri İnönü, DP'yi eleştirerek vatandaşların artık iktidara güvenlerinin kalmadığını belirtmiştir. 27 Ekim 1958'de ise gerçekleştirilen Kırklareli kongresinde konuşan CHP Ankara Milletvekili Bülent Ecevit, Türk basınına yapılan ağır yaptırımları eleştirdikten sonra Vatan Cephesi'nin aslında DP'nin temsil ettiği zihniyete karşı kurulacağını dile getirmiştir (Ulus, 28 Ekim 1958, s. 1-3). Ayrıca Ulus gazetesi yazarı Yakup Kadri Karaosmanoğlu, "Vatan Cephesi Mi? Kara Kuvvet Cephesi Mi?" başlıklı yazısında DP'yi eleştirerek iktidarın bir cehalet ve gerilik unsurlarının içerisine sığındığını hatta Said-i Nursi'nin dualarından medet umarak, memleketi Orta Çağ karanlığına sürüklediğinden bahsetmiştir (Karaosmanoğlu, Ulus, 30 Ekim 1958, s. 1-5).

Süreç içerisinde basının yeri oldukça önem arz etmiş

ve gazeteler Vatan Cephesi ile Güç Birliği temasını fazlasıyla işlemişlerdir. Vatan Cephesi ile birlikte iktidarın basına yönelik yaptırımları artmış, bu durumdan özellikle muhalefet yanlısı gazeteler büyük oranda etkilenmiştir. Nitekim birden fazla yaptırımla karşı karşıya kalan Ulus gazetesi, iktidarı eleştiren ve Güç Birliği Cephesini destekler yönüyle muhalefet taraftarı olduğunu göstermiştir. Vatan Cephesi fikrinin dile getirilmesinden bir gün sonra ise “Bir Vatan Cephesi Kurulmalıdır” başlığını atan Zafer gazetesi, iktidar yanlısı olduğunu açıkça ortaya koymuştur (Doğaner, 2013, s.47).

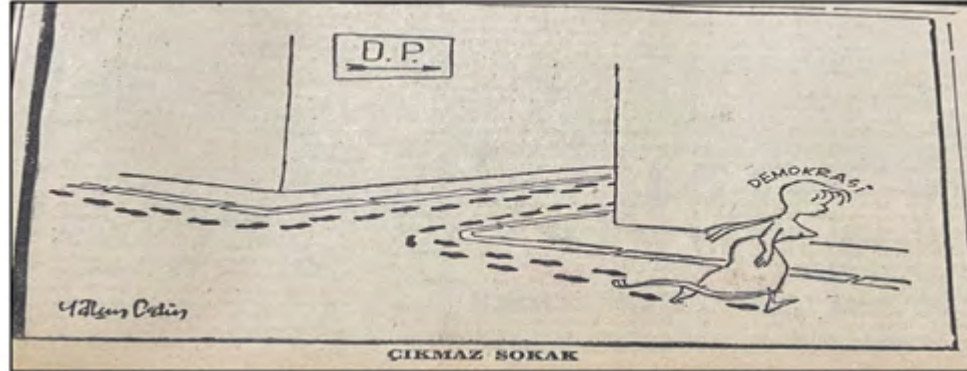
Ülke içerisindeki gelişmeler devam ederken Vatan Cephesi ocakları memleketin her tarafında açılmaya başlamış ve özellikle kırsal kesimde yaşayan vatandaşların çoğu üye olmuştur. Aynı zamanda Vatan Cephesine katılanların isimleri bazı gazetelerde yer almış ve devlet radyosunda okunmuştur (Uyar, 2012, s. 63). Bunun yanı sıra iktidar yanlısı gazetelerin aşırı yayımlar yapması, muhalefet kesimini rahatsız etmiş ve gazetelere yansıyan “Vatan Cephesine Yeni İltihaklar” (Zafer, 22 Ekim 1958, s.1) şeklindeki haberler siyasi ortamı fazlasıyla gerginleştirmişti. Diğer taraftan Vatan Cephesine katılım günden güne artmaya başlamış ve gösterilen yoğun ilgi Adnan Menderes’e gönderilen telgraflarda yer bulmuştu. Bazı telgraflarda ise Menderes’in muhalefete yönelik dile getirdiği sert söylemlere yer verilmiş ve muhalefet ile iktidar arasındaki cepheleşme halka yansımıştır (Kılıç, 2020, s. 135). Ayrıca çoğu vatandaş Vatan Cephesine gerçekleştirdiği katılımları çeşitli gerekçelere dayandırmıştı. Basına yansıyan ve telgraflarda yer alan bu gerekçelerin bazıları şu şekilde sıralanabilir: (Uyar, 2012, s. 54-56).

1. Muhalefete karşı duyulan rahatsızlık,
2. DP’nin iktidar olduğu süre boyunca yaptığı imar, bayındırlık ve çeşitli faaliyetlerine karşı duyulan minnet,
3. Hürriyet Partililer içerisinde bazı yetkililerin Güç Birliğini kabul etmemeleri,
4. DP tarafından köylere verilen hizmetlerin takdir edilmesi ve içme suyu, cami, köprü, okul, yol gibi imar çalışmalarının yapılması.

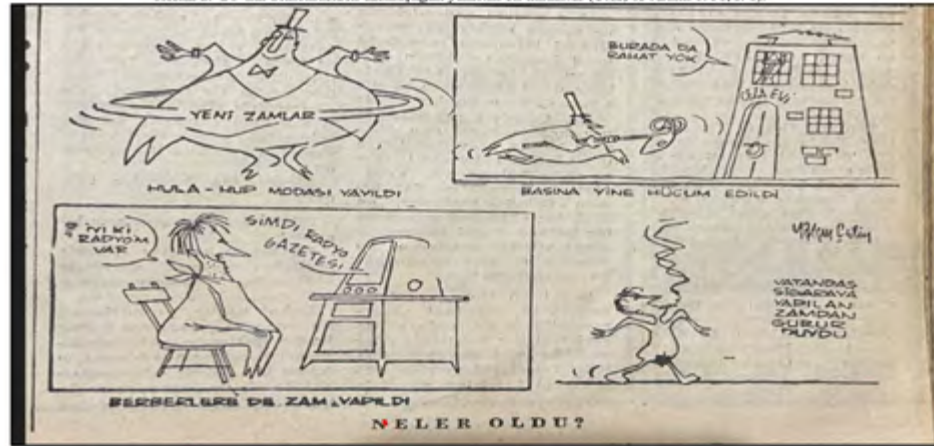
1958’de basında ve çekilen telgraflar içerisinde yer alan konulara

bakıldığında dönemin yoğun bir cepheleşme hareketi ile geçtiği görülmüştür. İktidar yanlısı olan Zafer gazetesinde yer alan bir haberde, Güç Birliğini tasvip etmediklerini ve muhalefetin yıkıcı faaliyetlerinin olduğuna işaret eden vatandaşlar, Menderes’e çektikleri telgraflarla DP saflarında yer aldıklarını belirtmişlerdi (Zafer, 1 Aralık 1958, s. 1-4). Güç Birliği içerisinde olan ve bu oluşuma sıcak bakmayan bazı HP yetkilileri ise CHP’nin etkisinde birer siyasi mevta haline geldiklerini ve bu durumdan rahatsızlık duyarak DP’ye iltihak ettiklerini bildirmişlerdi (Zafer, 2 Aralık 1958, s. 1). Yine bir haberde memleketin birçok kesiminden binlerce vatandaşın muhalefet partilerinden istifa ederek DP saflarına katıldığı yer almıştı. Gönderilen telgraflarda iktidara övgüler yağdırılırken muhalefete ağır ithamlarda bulunulmuştu. Öyle ki bir telgrafta vatandaşlar, iktidarın yapıcı ve programlı çalışmalarından memnun olduklarını ve Vatan Cephesine bu yüzden geçtiklerini dile getirmişlerdi. Bazı HP’liler ise iktidarı elde etme hevesi ile vatandaşları birbirine düşman yapan CHP’yle Güç Birliği yapılmasının yanlış olduğunu bu yüzden DP saflarına katıldıklarını bildirmişlerdi (Zafer, 11 Aralık 1958, s. 1-4). Dönemin basınında yer alan haberlere göre DP’ye Türkiye’nin çeşitli siyasi partilerinden ve Trabzon’un önemli ilçelerinden Vakfıkebir ile Araklı’dan da katılımlar gerçekleşmişti (Arslan, 2013, s. 134-135). Uşak’ta da vatandaşlar ile siyasi partiler dışında bazı sendikalar ve derneklerden Vatan Cephesine katılımlar olmuştu. Örneğin Gıda Maddeleri Derneği Başkanı ve derneğe mensup üyeler topluca Vatan Cephesine kaydolduklarını bildirmişlerdi. Diğer yandan Uşak Kahveciler Derneği Başkanı Şükrü Özgören 75 üye ile birlikte Vatan Cephesine katıldığını belirtmişti. (Tuna, 2019, s. 631-632).

Vatan Cephesine katılımların yoğun olarak gerçekleştiği dikkat çekiyor olsa da basına ve radyoya iltihaklar konusunda bazı asılsız haberler de yansımıştır. Ankara Radyosu’nun haberler bülteninde Kırıkkale İlının Yenidoğan Mahallesi Muhtarının ve arkadaşlarının CHP’den istifa ederek DP’ye geçtiği haberi yayımlanmıştı. Bu durum üzerine Muhtar Ahmet Önal, Kırıkkale CHP İlçe Başkanlığı’na yazdığı bir mektupla çıkan haberi yalanlamış ve CHP’den ayrılmadığını bildirmiştir. Ayrıca Ulus gazetesinde, DP içerisinde ayrılışların gerçekleştiği ve muhalif partilere iltihaklar olduğu hakkında da haberler yer almıştı. Öyle ki DP içerisindeki çöküntünün gün geçtikçe artmaya başladığını öne süren Torul İlçesine bağlı Adise Köyü’ndeki 29 DP’li istifa ederek CHP’ye katıldıkları gazetede verilmişti (Ulus, 11 Aralık 1958, s. 3). DP’nin kötü gidişatını yayımlamaya devam eden Ulus gazetesi, kuruluşundan beri demokrasiyi ön planda tutan

Resim 2. DP'nin demokrasiden uzaklaştığını yansıtan bir karikatür (Ulus, 13 Aralık 1958, s. 1)

Resim 3. Vatandaşın genel durumunu niteleyen bir karikatür çalışması (Ulus, 27 Aralık 1958, s. 1).

iktidar partisinin artık antidemokratik bir hal almasını ve yurttaşlar üzerindeki vergi yükünü karikatürlere yansıtmıştı (Res.2-3).

İktidarın sergilediği antidemokratik tavırlar kamuoyunun dikkatini çektiği gibi dönemin saz ustası Âşık Veysel'in de eleştiri oklarının hedefi olmuştu. Veysel, kaleme aldığı "Bu Yolda" adlı şiirin dördüncü kıtasında Vatan Cephesi oluşumunun Menderes'in bir seçim yatırımı olduğunu belirtmiş ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Manasız, mantıksız Vatan Cephesi

Vatan milletindir bu neyin nesi

Maksat Menderes'in seçim dalgası

Menderes yok memleket var bu yolda" (Kaya, 2004, s. 100).

Veysel, aynı zamanda ülke içerisinde yaşanan ekonomik sorunları ve iktidar hırsıyla yayılan nifak tohumlarının milleti selamete götürmeyeceğini:

"Topkapı'da Kayseri'de Uşak'ta

Kimin hakkı vardır bu sefil halkta

Parmaklar oynuyor türlü nifakta

Selamet yok felaket var bu yolda" (Kaya, 2004, s. 100)

dörtlüğüyle açıklamıştı.

DP'nin kurtuluş yolu olarak gördüğü Vatan Cephesi, 1958 Ekim ayından itibaren memleketi kutuplaşmaya götürmüş ve cepheleşme giderek hız kazanmıştı. Öyle ki 28 Aralık 1958'de DP'nin Akbaba Vatan Cephesi lokali açılışında CHP'ye ağır nutuklar çekilmiş ve 1959 yılının her iki taraf içinde çekişmeli geçeceği kamuoyuna yansımıştı (Ulus, 29 Aralık 1958, s. 3).

1959 Yılı İçerisinde Vatan Cephesi'nin Faaliyetleri

1959 yılına gelindiğinde iktidar partisinin giderek artan antidemokratik davranışları, muhalefet ile arasında sert tartışmaların yaşanmasına neden olmuştu. Bir taraftan muhalefeti susturmak isteyen iktidar, diğer taraftan

muhafif partilerdeki vatandaşları Vatan Cephesine çekmeğe çalışmıştı. Bu doğrultuda devletin gücüne başvuran DP, Devlet Radyosu'nda Vatan Cephesine kaydolanların isimlerinin okunmasına hız vermişti. Basında ise Menderes'e bağlılığını gösteren ve Vatan Cephesine kaydolan yurttaşların telgrafları yer almıştı. Bu tür gelişmeler tansiyonu giderek artırmış ve olayların farklı boyutlara ulaşmasına neden olmuştu (Akıncı, 2021, s. 308).

1959 Ocak ayı itibariyle Vatan Cephesine yoğun katılımların gerçekleştiği yönündeki haberler dönemin basınına yansımıştı. Muhalefet partilerinin sürdürmüş olduğu faaliyetleri beğenmeyen yurttaşlar, Menderes'e gönderdikleri telgraflarla partilerinden istifa ettiklerini bildirmişlerdi. Örneğin Yeniköy Halk Partisi Ocak Başkanı Mustafa Coşar ve 280 arkadaşı CHP'den, Turgutlu Kuşlar Köyü Muhtarı Ahmet Yaşar ve 69 arkadaşı HP'den ayrılarak Vatan Cephesine katılmışlardı. 2 Ocak itibariyle Balıkesir'de DP'ye iltihaklar arttığı gibi 20 gün içerisinde 15 yeni gençlik ve Vatan Cephesi ocağı açılmıştı (Zafer, 2 Ocak 1959, s. 1). Menderes'e gönderilen telgraflar arasında memlekete yapılan hizmetlerin CHP tarafından takdir edilmediğini ve vatanın selameti için CHP'den istifa ettiklerini dile getirenler de bulunmaktaydı (Zafer, 7 Ocak 1959, s. 1-3). İktidar yanlısı olan Zafer gazetesine göre Vatan Cephesine katılımlar gerçekleşirken, iktidar karşıtı olan Ulus gazetesinde, Güç Birliği'ne de iltihakların olduğu yansıtılmış ve bu gelişmeler bazı karikatürlere konu olmuştur (Res.4). Ayrıca yayımlanan bir haberde

“Vatandaşın Çoğunluğu Güç Birliğine Katılıyor” başlığı atılmış ve DP'nin Vatan Cephesi için yaptığı çalışmaların boşa gittiğinden söz edilmişti. Hatta DP'ye hiçbir katılım olmadığından ve Erzincan'ın her tarafından binlerce kişinin Güç Birliğine kaydolduğundan da bahsedilmişti (Ulus, 23 Ocak 1959, s. 1-3). Fakat Menderes, DP İl Başkanlığı'na yazdığı bir yazıda Vatan Cephesi'nin kuruluşundan 1959 Ocak ayına kadar 230 bin vatandaşın iltihak ettiğini belirtmişti. Ayrıca gerçekleşen iltihakların %95'nin muhafif partilerden olduğunu da eklemişti (BCA. 30.1.0.0, 45/270/3).

Vatan Cephesine katılımlar tüm yurttta devam ederken, partisiz ve muhafif partilerden iltihak eden vatandaşların sayısında artış yaşanmış ve belli semtlerde yeni Vatan Cephesi ocakları açılmıştı. İstanbul'da bir ocak açılışında konuşan Beyoğlu İlçe Başkanı Vahit Cebeci; “Vatan Cephesi, Başvekilimiz Adnan Menderes'in isimlendirdiği gibi memlekete hizmet cephesidir. Halk Partisi evvelce jandarma dipçığı ile yaptığı zulümler yetmezmiş gibi şimdi de memleketi felakete sürüklemek istemektedir. Hürriyet Partisine gelince onların bütün gayesi ileride mebus olabilmektir.” şeklindeki sözleriyle muhafif partilerine ağır ithamlarda bulunmuştur (Zafer, 9 Şubat 1959, s. 1-4). Vatan Cephesine katılımı arttırmak için büyük çaba harcayan DP yetkilileri, kırsal kesimdeki yurttaşları sık sık ziyaret etmişler ve Vatan Cephesine katılmaları konusunda çağrıda bulunmuşlardır. Öyle ki Cumhuriyet gazetesine göre Sivas'ta ciplerle köyleri ziyaret eden DP'li yetkililer,

Resim 4. Güç Birliği'ne yapılan iltihakları yansıtan bir karikatür çalışması (Ulus, 9 Ocak 1959, s. 1).

kredi vereceğiz, yol ve cami yaptıracağız şeklinde vaatlerle köylerdeki seçmenleri eksiksiz bir şekilde Vatan Cephesine çekmeye çalışmışlardır. Köylü yurttaşlar ise vadedilenleri elde etmek amacıyla Vatan Cephesine katılmayı kabul etmişlerdir (Cumhuriyet, 7 Şubat 1959, s. 1). Ayrıca Vatan Cephesine iltihaklar konusunda basına yansıyan ilginç ve asılsız haberler de bulunmaktadır. Bu haberlerden biri, "Vatan Cephesine 40 Günlük Bir Yavru da Katılmıştır" başlığını taşımaktadır. Habere göre, CHP il idare kurulu üyesi olan Nuri Koç'un, Ali Yavuz Koç adında bir oğlu dünyaya gelmiştir. Daha 40 günlük olan bebeğinin ve 60 hanelik Koç ailesinin Vatan Cephesine iltihak ettiklerine dair göndereni belli olmayan bir telgraf Başbakan'a çekilmiştir. Bunun üzerine Başbakan'ın imzasını taşıyan bir telgraf ile Ali Yavuz Koç'a teşekkür edilmiş ve Ankara radyosunda ismi yayımlanmıştır. Yaşanan bu hadise büyük bir etki yaratmış ve Koç ailesi telgrafi çeken kişiyi bulmak için harekete geçmiştir (Cumhuriyet, 9 Şubat 1959, s. 1-5). Başka bir habere göre ise Vatan Cephesine ölmüş bir kişinin kaydı gerçekleşmiştir. Sivas ilinin Mehmet Paşa Mahallesi CHP'li muhtarı Abdurrahman Aydemir'in CHP'den istifa ederek Vatan Cephesine iltihak ettiği

yönündeki haberler kamuoyunda yansımış ve bu olay Sivas halkını hayretler içerisinde bırakmıştır. Çünkü Aydemir, CHP muhtarıyken vefat etmiş ve haberden iki ay önce büyük bir cenaze töreni düzenlenmişti (Cumhuriyet, 10 Ocak 1959, s. 1).

Devlet Radyosunda CHP'den istifa edenlerin isimleri okunurken, Diyarbakır'ın Bismil ilçesinden Mecid Arslan'ın ve ailesinin de Vatan Cephesine iltihak ettiği duyurulmuştu. Fakat adı geçen kişinin yedi buçuk yaşında bir çocuk olması ve ailesinin de CHP'de üyeliklerinin bulunması haberin asılsız olduğu izlenimini vermişti (Cumhuriyet, 12 Şubat 1959, s. 1). Çıkan bir diğer asılsız haber ise Eskişehir Esentepe mahallesi CHP Ocak Başkanı Recep Ardahan ve 27 arkadaşının istifa ederek Vatan Cephesine iltihak etmesidir. Bu konuda açıklama yapan Esentepe CHP Başkanı Temel Öztürk, Esentepe Mahallesi'nde bu isimde bir başkan olmadığını ve kendisinin teşkilatından kimsenin Vatan Cephesine katılmadığını ifade etmiştir (Cumhuriyet, 14 Şubat 1959, s. 1). Yaşanan bu olaylar üzerine iktidar karşıtı olan Ulus gazetesinde, asılsız haberleri vurgular nitelikte mizah içeren karikatürlere yer verilmiştir (Res.5-6).

Resim 5. Mizah içeren bir karikatür. (Ulus, 26 Şubat 1959, s. 1)

Resim 6. Mizah içeren bir karikatür. (Ulus, 1 Ağustos 1959, s. 1)

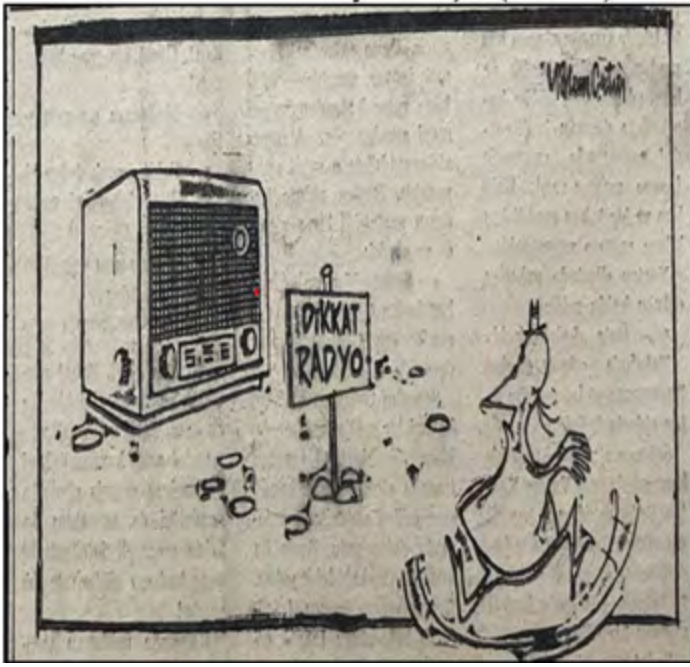
Resim 7. Vatan Cephesi Ocağı açılışı (Akis, 14 Mart 1959, s. 6-7).

Vatan Cephesine katılan yurttaşların sayısı her geçen gün arttığı gibi Vatan Cephesi ocakları sayısında da artışlar yaşanmıştır. İktidar yanlısı olan Zafer gazetesinde çıkan bir habere göre, Zonguldak'ta Kazlı Bucağı 1 no'lu Vatan Cephesi Ocağı ile Ünlüer Mahallesi Aydoğmuş Vatan Cephesi ocağı, mebuslar ve kalabalık bir halk eşliğinde açılmıştı (Zafer, 12 Mart 1959, s. 1-4). Başka bir Vatan Cephesi ocağı açılışı ise Karagümrük'te yapılmıştı. Dikkat çeken durum ise sabah saatlerinde şarkılar çalınması öğleden sonra ise mikrofonun başında bir imamın bulunmasıydı. Bu olay iktidar karşıtı olan Akis dergisine yansımıştı (Res.7).

Dönem içerisinde dikkat çeken bir başka olay ise Akis dergisinin başlattığı ve okuyucuların hoşuna giden Vatan Cephesi için telgraf örnekleri müsabakasıydı. Birçok vatandaş tarafından gönderilen telgraf örneklerinde mizah içeren ifadeler de yer verilmişti. Öyle ki gönderilen bir telgraf örneğinde Berber Murtaza Perdahçı, "Son günlerde ne anlatırsam anlatayım, ağızlarını bıçak açmayan müşterilerimi güldürmek için son bir çare olarak 251 müşteri ve 3 kalfamla beraber Vatan Cephesine geçmeye karar verdik. Allah talihinize usturamın keskinliğini versin" şeklinde mizah içeren ifadeler kullanmıştı (Akis, 4 Nisan 1959, s. 12). Başka bir telgraf örneğinde ise Biletçi Osman Özçiçek, "Otobüslere yapılan son zamlardan sonra yolcuların eksileceğine arttığını görerek evelallah kalkındığımızı iman ettim ve bu imanla dokuz

nüfus ailemle birlikte Vatan Cephesine girdim. Allah sizi başımızdan eksik etmesin ve hepimizin yardımcısı olsun." demiştir (Akis, 14 Mart 1959, s. 11).

İktidara karşı oluşturulan Güç Birliği ocakları, CHP öncülüğünde yurt genelinde yayılmaya çalışırken, iktidar partisi Vatan Cephesi ocaklarını davullarla, zurnalarla açmaya devam etmiştir. İstanbul'da 69. Vatan Cephesi ocağı açılışı için toplanan kalabalık ve DP İstanbul mebusları Galata'da hazır bulunmuşlardır. Törenler eşliğinde gerçekleşen açılışta ilk konuşmayı gerçekleştiren Beyoğlu İlçe Başkanı Nüvit Up, kısa süre içerisinde Beyoğlu'nda 9 bine yakın yurttaşın DP'ye üye olduğunu açıklamıştır (Zafer, 16 Nisan 1959, s. 1). 69. Vatan Cephesi ocağının açılışından iki ay sonra ise İstanbul'da 100. Vatan Cephesi ocağının açılacağı ve büyük bir tören düzenlenerek Adnan Menderes'in de muhtemelen konuşma yapacağı basına yansımıştı (Cumhuriyet, 16 Haziran 1959, s.1). Fakat bu ocak ancak 3 ay sonra Zeytinburnu'nda açılabilmiş ve Adnan Menderes herhangi bir konuşma gerçekleştirilmemiştir (Zafer, 14 Eylül 1959, s. 1). Başka bir Vatan Cephesi ocağı açılışı ise İnönü'nün evinin yanında gerçekleşmişti. Büyük bir tören hazırlığı yapılmış, hoparlörler İnönü'nün kaldığı evin penceresine çevrilmişti. Tören esnasında İnönü'nün penceresi açık olmasına rağmen çalışmalarına devam etmiş ve ocağın kurucuları muhalefete yönelik ağır ithamlarda bulunmuşlardır (Cumhuriyet, 28 Haziran 1959, s. 1).

Resim 8. (Ulus, 20 Ocak 1959, s. 1)

Resim 9. (Ulus, 14 Eylül 1959, s. 1)

Vatan Cephesi açılışlarında gösterişli törenler düzenleyen iktidar partisi, ilginç bir açılış daha gerçekleştirmişti. Turgutlu'nun Ahmetli nahiyesinde açılacak olan Namık Kemal ocağında kalabalık bir halk kitlesi eşliğinde kurbanlar kesilmiş ve ocağın açılmasıyla katılan ilk kişiye altın bir kalem hediye edilmiştir (Cumhuriyet, 9 Temmuz 1959, s. 1). Ayrıca iktidar partisi başka bir ocak açılışını münasebetiyle Vatan Cephesi'nin manasını kamuoyuna duyurmaya devam etmiştir. Akköprü'de gerçekleştirilen DP Levent ocağı açılışında konuşma yapan Et ve Balık Kurumu Umum Müdürü Nafiz Ergeneli bu zamana kadar ocağa 1042 kişinin üye olduğunu söyledikten sonra Vatan Cephesi'nin öneminden bahsetmiştir. Sözlerini ise "...Vatan üzerine bir vatan daha koymuş bulunuyoruz" (Zafer, 23 Temmuz 1959, s. 1) diyerek tamamlamıştır. Vatan Cephesi yurdun her tarafına yayılırken iktidara bir de bazı opera sanatçıları tarafından destek gelmiş ve 150 opera sanatçısı içerisinde 145'i Vatan Cephesine kaydolmuştur (Zafer, 26 Eylül 1959, s. 1).

İktidar partisi, Vatan Cephesi çalışmalarını sürdürürken muhalefet kesimi, devlet radyosunun Vatan Cephesini yaymak amaçlı kullanılmasını eleştirmeye devam etmişti. Öyle ki bu konu iktidar ile muhalefet arasında tartışmalara neden olmuş ve Meclis içerisine de yansımıştır. Meclis'te Bigaviç, İvrindi ve Sındırgı belediye reislikleri hakkında konuşulurken, CHP Milletvekili Suphi Baykam bazı

açıklamalarda bulunmuştur. Baykam, konuşmalarını gerçekleştirirken Maraş'ta işten el çektirilen bir belediye reisinin iki yıl sonra Vatan Cephesine katılmasıyla birlikte görevine iade edildiğine vurgu yapmış ve bu durumdan ötürü iktidar partisine tepki göstermiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 27 Kasım 1959, s. 194-195). Başka bir oturumda ise CHP Sivas Milletvekili Halim Ateşalp köylere cami yaptırılması için muhtarlara para verildiğini fakat bu paraların asıl ihtiyaç sahiplerine değil, Vatan Cephesine geçenlere ve cami yaptırmayan kişilere verildiğini dile getirmiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 4 Aralık 1959, s. 279). Devlet radyosunun iktidar çıkarları doğrultusunda kullanılması, CHP Erzincan Milletvekili Adil Sağıroğlu'nun da dikkatinden kaçmamıştır. Sağıroğlu, devlet radyosunun DP'nin propaganda aracına dönüştüğünü ve milletin parası ile kurulan radyonun partizan kuvvetlerce işgal edildiğini söylemiştir. Ayrıca doğruluğuna yanlışlığına bakılmadan çekilen telgrafların ve gönderilen neşriyatların değiştirilerek okunmasına tepki göstermiştir. Bu neşriyatlara karşı duyulan nefret karşısında ise Türk milletinin radyoyu dinleyemez hale geldiğini ifade etmiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 16 Şubat 1960, s. 967) Bu durum aynı zamanda bazı karikatürlere de yansımıştır (Res.8-9).

Devlet radyosunun DP tarafından propaganda aracı olarak kullanılmasına birçok insan gibi Âşık Veysel’de şu dörtlüğüyle tepkisini göstermiştir.

“İradyo denilen milletin malı

Neşriyatlar tarafsızca olmalı

Hâkimiyet milletindir bilmeli

Esaret yok hep millet var bu yolda” (Kaya, 2004, s. 100).

Başka bir Meclis oturumunda radyonun propaganda amaçlı kullanılmasını eleştiren CHP Kahramanmaraş Milletvekili Emin Soysal, devlet ile alakalı konuları duyurmakta görevli olan ve CHP’nin önderliğinde milletin parası ile kurulan radyonun DP’nin düdüğü gibi öttürüldüğünü ifade ederek büyük tepki göstermiştir. Ayrıca Soysal, radyonun DP tarafından bu şekilde kullanılmasına hakkının olmadığını belirtmiş ve bazı asılsız haberlerin duyurulduğundan da söz etmiştir. Soysal’ın belirttiğine göre Sivas’ta bir kadının eşinin Vatan Cephese iltihak ettiği radyoda ilan edilmiş ve gazeteler de bu haberi yayımlamıştır. Bu durum üzerine kadın, gazeteyle mektup yazmış ve kocasının 2 yıl önce vefat ettiğini iletmıştır. Soysal, Meclis oturumunda Sırrı Atalay’ın oğlunun da Vatan Cephese iltihak ettiği yönünde çıkan haberlere değinmiş ve Atalay’ın oğlunun ilkökul 5. sınıfta okuyan bir çocuk olduğunu belirtmiştir. Bu sözler üzerine Mecliste iktidar partisi tarafından “‘yalan yalan’ sözleri duyulmuştur” (TBMM Zabıt Ceridesi, 21 Şubat 1960, s. 169). Görüldüğü üzere Vatan Cephese ile ilgili çıkan asılsız haberler Meclis gündeminde de yer bulmuş ve bu durum DP vekillerinin rahatsızlık duymasına neden olmuştur.

1960 Yılı içerisinde Vatan Cephese’nin Faaliyetleri

1958-1959 yılları içerisinde görülen siyasi kutuplaşmalar, 1960 yılı içerisinde de yaşanmıştır. Kutuplaşmanın oluşturduğu gergin hava aynen devam etmiş ve bu durum her kesimi etkilemiştir. Fakat Adnan Menderes, ülke içerisinde hiçbir sorunun olmadığını, DP’nin doğru yolda olduğunu ve Türkiye’yi parlak bir gelecek beklediğini 3 Ocak 1960 tarihinde Adana’da dile getirmiştir (Kalafat, 2021, s. 79). Muhalefete göre ise iktidar, kendilerine ve basına yönelik yaptırımlar uygulamaya devam etmiş aynı zamanda antidemokratik tavırlar sergileyerek ülkeyi resmen iki ayrı kutba ayırmıştı.

1960 yılı içerisinde Vatan Cephese ocakları açılmaya ve üye kaydı almaya devam etmiş, ancak 1959 yılındaki gibi yoğun bir katılım gerçekleşmemiştir. Menderes’e, yurdun dört bir yanından telgraflar çekilmiş ve bu telgraflar 1960 yılında da basına yansımıştır. Gaziantep’in Hezek Karadinek köyünden çekilen bir telgrafta Bekir Kartal; “Vatan sathında yapmış olduğunuz kalkınma hamlelerinizin aşığıyız” demiş ve DP’ye 38 arkadaşıyla katılmıştı (Zafer, 2 Ocak 1960, s. 4). Başka bir yurttaş ise; “Vatan sathında giriştiğiniz imar ve kalkınma programından muvaffak olduğunuzu her gittiğimiz yerde görmekteyiz. Bu bakımdan mensubu bulunduğumuz CHP’de daha fazla kalmayı vatanseverliğe uygun bulmadığımızdan 39 arkadaşım ile birlikte Vatan Cephese iltihak ettiğimizi saygılarımızla arz ederiz...” (Zafer, 2 Ocak 1960, s. 4) demiştir. Yurttaşlardan birisi ise muhalefet partilerinin memlekete karşı sergiledikleri tutumu beğenmemiş ve 7 kişilik ailesi ile DP saflarına katılarak isimlerinin radyoda okunmasını istemiştir (BCA. 10.9.0.0, 214/664/3). Dönem içerisinde Vatan Cephese katılımların gerçekleştiği kadar ayrılışlarında yaşandığı basına yansımıştır. Bu ayrılışların yaşandığı ocaklardan biri olan Osmanbey Duatepe Vatan Cephese ocağı idare kurulu ile 25 üyesi DP’den istifa etmiş ve CHP saflarına katılmıştır (Cumhuriyet, 17 Ocak 1960, s. 3). Fakat DP saflarında yaşanan bu ayrılışların az olması dönem içerisinde iktidar partisini pek etkilememiştir. Öyle ki iktidar yanlısı gazeteyle göre Ordu ilinde iki gün içerisinde muhalefet partilerinden 3379 vatandaş DP’ye iltihak ettiği ve vatandaşların sayısının iki ay içerisinde 27.653 kişiye ulaştığı yer almıştı (Zafer, 24 Şubat 1960, s. 1). Adnan Menderes’e yurdun dört bir yanından her yaş grubuna ait telgraflar çekilmiştir. Eskişehir’den çekilen bir telgrafta yeni rey hakkını kazanmış olan Meral Mertay, Başbakan’a övgüler yağdırmış ve Vatan Cephese ablası ve eniştesiyle birlikte kendisinin de kaydının yapılmasını istemiştir (BCA. 10.9.0.0, 215/667/1). İktidar partisinden ülke için yaptıklarını dile getirerek yapılan faaliyetlerden memnuniyet duyan Bartın Ziraat Bankası memurlarından Sami Onur, ailesiyle birlikte Bartın’da açılmış olan Vatan Cephese ocağına katıldığını bildirmiştir (BCA. 10.9.0.0, 219/678/1, s. 360). 1960 yılı içerisinde de asılsız haberler basında yer almış ve Vatan Cephese iltihak ettiği söylenen CKMP’li vatandaşlar, Osman Bölükbaşı’nı

140. V. C. OCAĞININ AÇILIŞ TÖRENİ

Resim 10. Vatan Cephesi Açılışı (Vatan, 28 Mart 1960, s. 1)

Resim 11- 12. Yeşiltepe V.C Ocakları Açılışları (BCA. 10.9.0.0, 222/690/2)

ziyaret ederek radyonun yayınladığı haberin yalan olduğundan bahsetmişlerdir (Cumhuriyet, 8 Mart 1960, s.1).

1960 yılı içerisinde de Vatan Cephesi ocakları açılışlarıyla ilgili ilginç durumlar basında yer almıştır. Tören esnasında konuşan ihtiyar bir üye, hafta tatilinin pazar gününden cuma gününe alınmasını isterken bir tüccar da Menderes'i övmüş ve CHP zamanında camilerin çöplük halinde olduğunu belirtmiştir (Cumhuriyet, 14 Mart 1960, s. 1).

Başka bir haberde ise DP'yi öven engelli İsmail Hakkı İğiner, çektiği telgrafta sağır ve dilsizler kolu Vatan Cephesi'nin açılması için gerekli emirin verilmesini rica etmiştir (Cumhuriyet, 19 Mart 1960, s. 1). Ayrıca İstanbul Zeytinburnu teşkilatına bağlı Yeşiltepe'de kalabalıklar eşliğinde ocaklar açılmış ve milletvekillerinin yanı sıra, Zeytinburnu İlçe Başkanı da katılmıştır (Res.11-12). Yapılan törende muhalefete yoğun tepki gösterilmiş ve DP'nin icraatları hakkında konuşulmuştur (Zafer, 27 Mart

1960, s. 1). Diğer taraftan Ümraniye ve Üsküdar'da açılan Vatan Cephesi ocaklarıyla birlikte İstanbul'da ocak sayısı 140'a yükselmiştir. Törende söz alan milletvekili İbrahim Seval; "DP, milletin reyini ile CHP'yi memleketten silmeye kararlıdır" demiştir (Res.10), (Vatan, 28 Mart 1960, s. 1).

Nisan ayı içerisinde de değişik bölgelerde Vatan Cephesi ocakları açılmış ve üye kaydı alınmıştır. Basında yer alan habere göre 10 Nisan'da açılan üç Vatan Cephesi ocağıyla birlikte İstanbul'da ocak sayısı 147'ye ulaşmış ve açılıştaki bulunan milletvekilleri alışılmış bir şekilde muhalefeti şiddetle eleştirmişlerdir (Cumhuriyet, 11 Nisan 1960, s. 1). Menderes, 1 Mayıs'ta ise radyoda yapmış olduğu bir konuşmada, muhalefete yüklenmiş ve ülke içerisindeki kutuplaşmayı alevlendirmiştir. Ayrıca Ankara ve İstanbul'da gerçekleşen öğrenci olayları, İnönü'nün Kayseri ziyaretindeki olumsuzluklar ve Tahkikat Komisyonu'nun oluşturulması iktidar ile muhalefet ilişkilerinde yeni bir kriz yaratmıştır. 27 Mayıs'ta ise ülkenin karmaşık ve giderek kötüleşen durumu gerekçe gösterilerek alt rütbeli subaylar tarafından bir darbe gerçekleştirilmiştir. Böylelikle 10 yıllık DP iktidarı sona ermiş ve kurtuluş yolu olarak görülen Vatan Cephesi ocakları istenileni vermeden kapatılmıştır. Âşık Veysel ise mevcut durumu şu şiiriyle tasvir etmiştir:

"Milletsiz bir devlet yoktur olamaz

Eğri bakan aradığını bulamaz

Hiçbir parti ebediyen kalamaz

Şikâyet yok nihayet var bu yolda" (Kaya, 2004, s. 100).

SONUÇ

1946'da kurulan ve 1950 yılında iktidara geçen DP, Türkiye'de çok partili hayatın başlamasında büyük bir rol oynamıştı. 1950-1954 seçimlerinde yurttaşların isteklerini yerine getiren ve demokrasiyi ön planda tutan DP, yüksek oy oranlarıyla iktidarı elde etmeyi başarmıştı. DP'nin bu yükselişi karşısında mücadele etmeye çalışan muhalefet, güç birliği oluşturarak 1957 seçiminde kazanan taraf olmak istemişti. Fakat DP, 1957 genel seçimini kazanmış ve yeniden iktidara gelmişti. Ancak seçim sonuçları Menderes'i hiç memnun etmemişti. Ayrıca ilk yıllarındaki gibi demokratik tavırlar sergilemeyen Menderes, farklı bir yapıya bürünmüş ve muhalefet ile basına yönelik ağır yaptırımlara başvurmuştu. Muhalefet bu durum karşısında, Güç Birliği oluşturma kararını yeniden gündemine almış ve bunu uygulamıştır. Muhalefetin sergilediği bu tutum

karşısında harekete geçen Menderes, Güç Birliğine karşı Vatan Cephesi ocaklarının kurulması gerektiğini kamuoyuna duyurmuştur.

Vatan Cephesi'nin duyurulması, ülke içerisinde cepheleşme hareketlerine hız kazandırmış ve muhalefet ile bir yarış içerisine girilmiştir. Yurdun dört bir tarafından Adnan Menderes'e çeşitli telgraflar çekilmiş ve Vatan Cephesi ocaklarına katılımlar gerçekleşmişti. Yoğun katılımlar basına yansımış olmasına rağmen birçok haberin de asılsız olduğu muhalefet tarafından dile getirilmiştir. DP, iktidarın gücünü kullanılmış ve muhalefetin sesinin kesilmesi yönünde sert tedbirlere başvurmuştu. Çekilen telgraflarda ve basına yansıyan haberlerde, muhalefet kesiminde yoğun ayrılışların olduğu ve iktidara duyulan memnuniyet sergilenmişti. Partilerinden ayrılarak Vatan Cephesi öncülüğünde DP'ye katılan yurttaşların sayısının 1959'da artması, iktidar kesiminde her şeyin yolunda gittiğini göstermişti. Ancak dönem içerisinde DP tarafından devlet radyosunun propaganda amaçlı kullanılması olayların büyümesine neden olmuş ve ülke resmen ikiye ayrılmıştı. İktidar ve muhalefet kesimi birbirlerine karşı ağır ithamlarda bulunarak halkı da bu yarışın içerisine dahil etmişlerdi. Vatan Cephesi'nin kurulmasıyla oluşan bu siyasi kutuplaşma, giderek artmış ve yurttaşları adeta siyasi bir savaşa sürüklemişti. Öyle ki propagandalarına devam eden DP, muhalefeti "bozguncu", "nifak" ve en ağırlı olan "haçlı birliği" şeklinde tanımlamıştı. 1960'ta ise iktidar ile muhalefet arasındaki kutuplaşma uzlaşamaz hale gelmiş, ülke içerisinde meydana gelen karışıklıklar, ihtilal söylentileri, idam sehpalarından bahsedilmesi ve ekonomik sorunlar ülkeyi çıkmaza sokmuştu.

Sonuç olarak, yapılan araştırmalar dönemin basını dahil olmak üzere ülkenin ikiye ayrıldığını ve kutuplaştığını göstermiştir. Ayrıca iktidar ve muhalefetin kutuplaştırıcı siyaseti ülkede gergin anlar yaratmış ve istenmeyen olaylara neden olmuştur. 1957 seçiminden ardından ise DP'nin kurtuluş yolu olarak gördüğü Vatan Cephesi kurulmuş, ancak istenilen sonuca ulaşamamıştır. Aynı zamanda Vatan Cephesi, ülkeyi kaosa sürüklemiş ve iktidarı birçok yanlış yapmaya itmiştir. Bu yanlışlar ise ülkeye sindirilememiş ve ordunun içerisinde de huzursuzluk yaratmıştır. Böylece herhangi bir resmiyeti olmayan Vatan Cephesi oluşumu, 27 Mayıs 1960 Darbesi sonucunda yurt genelinde kapatılmış ve Yassıada duruşmalarında çokça tartışmalara neden olmuştur.

KAYNAKÇA

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA. 490.1.0.0, 6/28/7

BCA. 30.1.0.0, 45/270/3.

BCA.10.9.0.0, 222/690/2.

BCA. 10.9.0.0, 214/664/3.

BCA. 10.9.0.0, 215/667/1.

BCA. 10.9.0.0, 219/678/1.

Resmî Yayın ve Tutanaklar

TBMM Zabıt Cerideleri, 16.06.1950, Cilt 1, Dönem IX.

TBMM Zabıt Cerideleri, 27.11.1959, Cilt 10, Dönem XI.

TBMM Zabıt Cerideleri, 4.12.1959, Cilt 10, Dönem XI.

TBMM Zabıt Cerideleri, 16.2.1960, Cilt 11, Dönem XI.

TBMM Zabıt Cerideleri, 21.2.1960, Cilt 12, Dönem XI.

Sürelî Yayınlar

Akis

Akşam

Cumhuriyet

Milliyet

Ulus

Vatan

Zafer

Kitap – Makale -Tez

Afşar, E. (2019). Türk politik tarihinde Demokrat Parti ve 1946 programı. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversite İBBF Dergisi*, 4 (8), 273-295.

Akandere, O. (2010). 1946 Genel Seçimleri ve

Sonuçları Üzerinde İktidar ve Muhalefet Partileri Arasında Yapılan Tartışmalar II. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 26 (76), 1-26.

Akıncı, T. (2021). *Demokrat Parti (1946-1960)*. Remzi Kitapevi.

Albayrak, M. (2004). *Türk siyasi tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*. Phoenix Yayınları.

Arslan, Z. (2013). Trabzon’da Vatan Cephesi (12 Ekim 1958-27 Mayıs 1960). *Karadeniz Araştırmaları*, 36(36), 129-148.

Ataay, F. (2020). *Türkiye demokrasi tarihi 1789’dan günümüze*. Nika Yayınevi.

Atabay, M. (2015). *Partiler, seçimler, iktidarlar ve müdahalelerle Türk demokrasi tarihi*. Paradigma Akademi Yayınları.

Aydın, A. (2010). *Celal Bayar dönemi genel seçimleri ve TBMM (1950-1960) [Yayımlanmamış Doktora Tezi]*, Gazi Üniversitesi.

Aydoğmuş, Ç. (2021). Milli muhalefet cephesine karşı iktidarın yanıtı: Vatan Cephesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8 (3), 1172-1188. <https://doi.org/10.46868/atdd.111>

Çavdar, T. (2004). *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*. İmge Yayınları.

Doğaner, Y. (2013). *Türk demokrasi tarihinde Vatan Cephesi*. Siyasal Kitapevi.

Ercan, Z. (2013). *Demokrat Parti ile ilgili bibliyografya çalışması (1945-1961) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]*, Gaziantep Üniversitesi.

Goloğlu, M. (2013). *Türkiye Cumhuriyeti tarihi- IV demokrasiye geçiş*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kalafat, O. (2021). *Türk demokrasi tarihinde ilk cepheleşme hareketleri Güç Birliği-Vatan Cephesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Vatan Cephesi mi Kara Kuvvet Cephesi mi”. *Ulus*, 30 Ekim 1958.
- Kaya, D. (2004). *Âşık Veysel*. Doğan Gazetecilik.
- Kılıç, A. (2020). “Hatay’da Vatan Cephesi (12 Ekim 1958-27 Mayıs 1960)”. Erdem Ünlen- H. Aytuğ Tokur (Haz.). *Anavatana Katılışının 80. Yılında Hatay Uluslararası Sempozyum Bildirileri*, 4-6 Nisan 2019, (ss.117-146), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Koçak, C. (2010). *Türkiye’de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları 1945-1950 Cilt 1*. İletişim Yayınları.
- Safa, Peyami, “Vatan Cephesi”, *Milliyet*. 16 Ekim 1958.
- Selvitopi, E. (2019). *1946 Genel seçimleri öncesinde Demokrat Parti- Cumhuriyet Halk Partisi ilişkileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi
- Sönmez, C. S. (2012). Demokrat Parti İktidarının İlk İcraatlarına Bir Örnek: Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10 (20), 111-136.
- Şahin, E.- Tunç, B. (2015). Demokrat Parti’nin kuruluş süreci ve DP-CHP siyasi mücadelesi (1945-1967). *Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1 (2), 31-69.
- Şeyhanlıoğlu, H. (2020). *Türkiye’nin Siyasal Hayatında Demokrat Parti*. Kitap Yurdu Doğrudan Yayıncılık.
- Taşpınar, G. (1996). *27 Mayıs 1960 askeri darbesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Tuna, I. (2019). Uşak’ta Vatan Cephesi (12 Ekim 1958-27 Mayıs 1960). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 35 (100), 621- 646. <https://doi.org/10.33419/aamd.642480>
- Uyar, H. (2012). *Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek Vatan Cephesi*. Boyut Yayınları.
- Uyar, H. (2017). *Demokrat Parti İktidarında CHP 1950-1960*. Doğan Kitap Yayınları.
- Yarar, A. (2021). *Türkiye’de çok partili siyasal yaşama geçiş: Demokrat Parti örneği ve demokratikleşme sürecine etkileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Yücel, M. (2001). *Demokrat Parti*. Ülke Kitapları.
- Yüksel, E. (2018). *Millî Mücadele’den 27 Mayıs’a bir siyasetçi: Refik Koraltan*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.